

ENSIVAIHEEN AUTTAJIEN JA SOSIAALIPÄIVYSTYKSEN
YHTEISTYÖ LASTENSUOJELUTILANTEISSA ITÄ-
UUDELLAMAALLA

Asovaara, Jenna & Soininen, Kati

Laurea- ammattikorkeakoulu
Laurea Porvoo

ENSIVAIHEEN AUTTAJIEN JA SOSIAALIPÄIVYSTYKSEN
YHTEISTYÖ LASTENSUOJELUTILANTEISSA
ITÄ-UUDELLAMAALLA

Jenna Asovaara
Kati Soinen
STP06SA
Sairaanhoitotyö
Terveystieteiden
Opinnäytetyö

Tekijät: Asovaara Jenna & Soininen Kati

Ensivaiheen auttajien ja sosiaalipäivystyksen yhteistyö lastensuojelutilanteissa Itä-Uudellamaalla

Vuosi 2010

Sivumäärä 36

Lastensuojelun avohuollon asiakas määrä nousi vuosina 2007- 2008 7,8 %. Lisääntynyt lastensuojelun tarve johtuu monista eriseikoista, mm. päihteiden käyttö on lisääntynyt runsaasti ja se tuo epävakautta elämään, jolloin vanhemmat eivät pysty huolehtimaan lapsistaan.

Kriisityötä tekevät ammattikunnat poliisi ja sairaankuljettajat, kohtaavat työssään perheitä tilanteissa, joissa lastensuojelun tarve tulee usein esille. Opinnäytetyömme sai alkunsa Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen pyynnöstä selvittää Itä-Uudellamaalla kriisityötä tekevien viranomaisten toimintatapoja lastensuojelullisissa tapauksissa. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää kriisityötä tekevien viranomaisten työn lastensuojelullinen näkökulma, haasteet, puutteet ja mahdolliset kehittämistarpeet. Tavoitteena oli laatia Itä-Uudellemaalle ehdotuksia toimivasta kriisiviranomaisten- ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä tehostavasta toimintamallista, kuinka lastensuojelullinen vastuu jaetaan kriisitilanteissa.

Sosiaalipäivystys on lakisääteinen osa sosiaalipalvelujen kokonaisuutta. Sitä toteutetaan erikunnissa hyviksi todetuilla kuntakohtaisilla ratkaisulla. Itä-Uudenmaalla sosiaalipäivystyksessä päivystää työparina sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja/erityisperhetyöntekijä maanantaista torstaihin sekä sunnuntaina kello 22.00 ja perjantaina ja lauantaina kello 24.00 asti. Yöaikaan sosiaalipäivystyksen puhelut vastaanottaa Turvakodin ja Nuorten kriisipaikkojen ohjaaja, joka on työvuorossa yksin. Näin ollen Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksellä ei ole liikkeelle lähtevää työparia yöaikaan.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla Itä-Uudellamaalla Porvoon pelastuslaitoksen sairaankuljettajia, Loviisan sairaankuljetusta ja poliisin edustajaa. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluin. Haastattelut nauhoitettiin ja materiaalit litteroitiin. Analyysissa sovelsimme sisällön analyysimenetelmää. Opinnäytetyön 1 tehtävässä oli tavoitteena kartoittaa sosiaalipäivystyksen, poliisin ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä lastensuojelullisesta näkökulmasta katsottuna. 2 tehtävässä tavoitteena oli laatia ehdotuksia Itä-Uudellemaalle viranomaisyhteistyötä tehostavasta toimintamallista.

Tutustuimme kriisityöntekijöiden ja sosiaalipäivystyksen toimintatapoihin ja tulokseksi saimme ehdotuksia, joilla voisi yhtenäistää toimintatapoja kriisitilanteissa lastensuojelullisen näkökulman huomioimisessa. Viranomaisten välistä yhteistyötä tehostamalla käytännöt tulisivat yhtenäisiksi sopimalla toimintatavoista, palautteen saamisella ja yhteisillä koulutuksilla. Lastensuojelullisen työn tehostamiseksi ehdotamme täytettäväksi kaavaketta kriisitilanteissa heti paikan päällä, näin tieto ei jää muistin varaan, kun asia otetaan käsittelyyn sosiaaliviranomaisen toimesta.

Avainsanat: lastensuojelu, sosiaalipäivystys, kriisityö, viranomaisyhteistyö

Authors: Asovaara Jenna & Soininen Kati

Cooperation in child protection situations between first response units and the emergency social services in Eastern Uusimaa region

Year 2010

Pages 36

The number of child protection outpatients rose from 2007 to 2008 by 7.8%. This is due to various reasons. For example, parents' drug abuse has increased significantly which brings instability to children's lives.

The professions that carry out crisis work, such as the police and paramedics, are often faced with families in situations where there is a need for child protection. Our study was initiated by the Eastern Uusimaa region's emergency social services which requested a survey of how the authorities proceed in child protection cases, and what are the challenges and possible development areas. The aim was to draft a protocol proposal for the use of the authorities and emergency social services in order to achieve effective cooperation, e.g. how the responsibilities in child protection cases should be shared.

The on-call social services is a statutory part of social services. It is independently implemented by municipalities with good results. In Eastern Uusimaa region there is a social worker and a family worker on-call from Monday to Thursday, and on Sunday, until 22.00, and on Friday and Saturday until midnight. After midnight there is only one staff, and therefore there is no capacity for on-site response during the night time.

The research data was collected by interviewing the town of Porvoo Rescue Department's paramedics, and the town of Loviisa Rescue Department's paramedics and the police. The interviews were conducted by thematic method, and were taped and then transcribed. The analysis was carried out by using the content analysis method. The first task was to identify cooperation between the social services, the police and the fire department in child protection cases. The second task was to draft a protocol proposal to achieve more effective cooperation between the authorities and the social services.

We studied the crisis workers' and the social service's practices, and produced a proposal which could harmonize the practices in child protection cases. Cooperation between the authorities may be improved by unifying the practices and the feedback system, and by joint training sessions. To improve child protection work, we propose that a form is filled on-site a crisis situation to record information for the use of social services.

Keywords: child protection, social services, crisis work, cooperation between authorities

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 LAPSEN KALTOINKOHTELU JA SEN TUNNISTAMINEN	7
2.1 Lapsi ensihoidossa.....	9
2.2 Lastensuojelu osana ensihoitoa.....	10
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KUVAUS.....	11
3.1 Kriisitilanteet joissa lapsia on mukana	11
3.2 Poliisin ja sosiaalipäivystyksen yhteistyö	12
3.3 Pelastuslaitoksen ja sosiaalipäivystyksen yhteistyö.....	13
3.4 Sosiaalipäivystys.....	14
4 LASTENSUOJELULAKI	17
4.1 Lastensuojelu ilmoitus	17
4.2 Lastensuojeluilmoitusten määrän kehittyminen.....	18
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
6 OPINNÄYTETYÖN EMPIIRINEN TOTEUTUS	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
6.1 Aineiston keruu menetelmät	20
6.2 Aineistonanalyysi.....	21
7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	22
7.1 Toimintatapa lastensuojelullisen tarpeen löydyttyä.....	22
7.2 Itä- Uudenmaan toimintakäytännöt lastensuojeluilmoituksen teossa	23
7.3 Päätöksen teko lastensuojelutapauksissa	24
7.4 Lastensuojelullisen tarpeen tunnistaminen	24
7.5 Viranomaisyhteistyö	24
7.6 Toimintamalli viranomaisyhteistyön kehittämiseksi	25
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	26
9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	29
LÄHTEET	30
Liite 1	33
Liite 2	35
Liite 3	36
Liite 4	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme käsittelee lastensuojelullista näkökulmaa kriisitilanteissa ja sosiaalipäivystyksen mahdollisuuksia tarjota apuaan akuuttitilanteissa. Saimme tähän idean Itä- uudenmaan sosiaalipäivystykseltä. Itä- Uudenmaan kenttätöinnistä puuttuvat selkeät toimintaohjeet siitä, mikä taho kriisitilanteessa ottaa vastuun paikalla olevista lapsista. Tapahtumapaikalla saattaa olla monta viranomaistahoa yhtä aikaa, joita kaikkia lastensuojelulaki velvoittaa tekemään lastensuojeluilmoituksen lasten kaltoin kohtelua huomattuaan. Silti selkeä työnjako siitä kuka vastaa lapsen tilanteen huomioimisesta ja jatko toimenpiteiden tekemisestä puuttuu. Moni ammatillinen yhteistyö lastensuojelutyössä saattaa estyä organisaatioiden välisten toimintamallien puuttumisen vuoksi. Sujuvat toimintakäytännöt viranomaisyhteistyössä vähentäisivät päällekkäistä työtä, ja molemminpuolinen luottamus yhteistyökumppaneihin on myös hyvän yhteistyön ehdoton edellytys. (Kiireellinen sosiaalipalvelu, Sosiaalipäivystyksen järjestäminen 2005, 17.) Lisäksi opinnäyte työmme käsittelee yhä kasvavaa sairaankuljetuksen ja sosiaalihuollon yhteistyön tarvetta. Yhteistoiminnalla on varmistettava, että poliisi- ja pelastusviranomaiset osaavat arvioida, milloin välitön yhteydenotto sosiaaliviranomaisiin on tarpeen. Kynnys lastensuojeluilmoituksen tai lastensuojelullisen konsultaation tekemiseen tulisi olla matala.

Projektissa ovat mukana Itä- uudenmaan sosiaalipäivystys, poliisi, pelastuslaitos ja sairaankuljetus henkilökunta. Asia koetaan tärkeäksi, sillä on havaittu, että akuuttitilanteessa lapset kohdataan ja lapsen todellisuus ymmärretään välittömämmin. Tilanteessa akuutissa vaiheessa asiakkaat pystyvät ottamaan apua parhaiten vastaan ja myöntämään avun tarpeen. Myös sosiaalipäivystyksen henkilökunta kokee, että he pääsevät asiaan sisälle tuoreeltaan. (Huotari & Hurtig 2008, 154-155.) Lasten on ensisijaisesti ja välittömästi saatava aikuisten tukea ja huolenpitoa, jos vanhempi joutuu esimerkiksi sairauden tai tapaturman seurauksena poistumaan kotoaan.

Lapsella on oikeus viranomaisten järjestämään suojeluun myös niissä tapauksissa, joissa vanhempi on kotona ollessaan päihteiden tai huumaavien aineiden vaikutuksen alaisena, eikä pysty huolehtimaan lapsen hyvinvoinnista. (Kempainen, Rautiainen & Saikko 2002, 30.)

Lainsäädäntö ohjaa kuntia järjestämään sosiaalipäivystystä ja se onkin valtakunnallisesti yleistymässä. Yhteiskunnassa on tapahtunut muutoksia, jotka lisäävät sosiaalityön tarvetta. Nykyaikana ihmisten elämä on hektistä ja kriisejä sattuu muina aikoina kun virka-aikaan, jolloin päivystyksellä pystytään hyvin vastaamaan avun tarpeeseen. Päihdekulttuurin moni muotoistuminen, maansisäinen muuttoliike ja monikulttuurisuuden tuomat lisäkitkat, tekevät ihmisten ongelmista monimutkaisempia, joihin tarvitaan yhä useammin päivystysluontoista sosiaaliapua. Mukana kärsijöinä ovat usein myös lapset. Sosiaalipäivystyksen tarkoituksena onkin vastata välittömästi avuntarpeeseen. (Kiireellinen sosiaalipalvelu, Sosiaalipäivystyksen järjestäminen 2005, 4.) Mutta osataanko tehokkaasti käyttää sosiaalipäivystyksen mahdollisuuksia auttaa, heti kriisihetkellä tukea tarvitsevaa lasta? Lapsen hätä ja mahdollinen avuntarve tulisi kaikkien viranomaisten tunnistaa ja puuttua siihen viipymättä, jos ilmenee syytä epäillä lastensuojelu rikkomusta tai muuta tuen tarvetta. Lapsen kaltoin kohtelun tunnistaminen voi olla haastavaa sillä tilanteet eivät ole yksiselitteisiä. Epäselvissä tilanteissa tulisi kysyä neuvoa mahdollisuuksien mukaan sosiaalipäivystyksestä, eikä sulkea silmiä mahdolliselta avuntarpeelta.

Osallistuimme 28.4.2009 Porvoon pelastuslaitoksella järjestettyyn Akuutti ensihoito ja viranomaisyhteistyö lapsen kohdistuneen väkivallan selvittelyssä -seminaariin. Seminaari oli tarkoitettu Itä-Uudellamaalla akuuttia kriisityötä tekeville viranomaistahoille. Nämä tahot kohtaavat työssään väkivallan kohteeksi joutuneita lapsia. Kutsuttuina oli poliiseja, lastenlääkäreitä, lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä, pelastuslaitoksen työntekijöitä, ensihoidon henkilökuntaa, sairaalan- ja terveyskeskuspäivystyksen henkilökuntaa, hätäkeskuspäivystäjiä, sekä sosiaalipäivystyksen ja turvakodin työntekijöitä. Osanotto oli runsasta mikä kertoo, että Itä-Uudellamaalla asiaan kiinnitetään huomiota ja halutaan kehittää yhteistyötä. Esittelimme siellä opinnäytetyömme tarkoituksen ja tavoitteet. Tilaisuudessa tapasimme Itä-Uudenmaan kriisityötä tekeviä viranomaisia ja saimme opinnäytetyötä varten hyvää taustatietoa.

2 LAPSEN KALTOINKOHTELU JA SEN TUNNISTAMINEN

Lastensuojelulain mukaan lapsen huoltajan pitää turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, myönteiset ja läheiset ihmissuhteet, hyvä hoito ja kasvatus sekä tarpeellinen valvonta ja huolenpitoa. Lapsen kasvuympäristön tulee olla turvallinen ja koulutuksen riittävä. Lapsen pitää saada ymmärrystä ja hellyyttä. Häntä ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muutenkaan loukkaavasti. (Söderholm, Halila, Kivitiie-kallio, Mertsola & Niemi 2004.)

Jos lapsen kehitys on vaarassa, sosiaali- ja terveydenhuollon, koulun tai poliisin palveluksessa tai luottamustehtävissä olevan henkilön, tulee Suomen lastensuojelulain mukaan ilmoittaa asiasta lastensuojeluviranomaisille. Laista ja sopimuksista huolimatta osa Suomen lapsista elää terveyttä, kasvua ja kehitystä uhkaavassa ympäristössä. Liian moni kaltoin kohdeltu lapsi jää edelleen ilman apua. Ilmoitusvelvollisuutta edelleen laiminlyödään. Tämä saattaa johtua siitä, että lastensuojelulakia ei tunneta riittävästi ja että saatetaan turhaa pelätä mahdollisen väärän ilmoituksen tekemistä ja siitä saatavia seurauksia. Asiallisesta huolesta ei tule kuitenkaan pelätä seurauksia. Huolissaan saa olla ilman, että on velvollinen todistamaan jotain vakavaa tai rikollista tapahtuneeksi. (Mahkonen 2008.)

Lapsen kaltoin kohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen on sekä kliininen, tutkimuksellinen että emotionaalinen haaste kaikille heille, jotka jokapäiväisessä työssään kohtaavat, tutkivat ja hoitavat lapsia. Mikäli kaltoin kohteluun ei puututa varhaisessa vaiheessa, lapsi joutuu ilman omaa syytään turvattomuuden kierteeseen, joka pitkään jatkuneena vaarantaa vakavasti hänen kasvuaan ja kehitystään. Tällä vaikutuksia saattaa olla lapsen omaan kykyyn, toimia itse aikuisena ollessaan turvallisena vanhempana. (Bardy, Salmi & Heino 2001.)

Lapsen kaltoin kohtelu käsittää kaikki fyysisen ja psyykkisen pahoinpitelyn muodot. Siihen kuuluu myös kemiallinen väkivalta, seksuaalinen hyväksikäyttö, altistuminen perheväkivallalle, laiminlyönti ja kaupallinen riisto. Kaltoin kohtelusta seuraa todellista vaaraa ja haittaa lapsen terveydelle, kehitykselle tai ihmisarvolle. (Bardy, Salmi & Heino 2001.)

Lapsiin kohdistuvan väkivallan tai lasten kaltoin kohtelun laajuutta koskevan tiedon keruu on puutteellista kaikissa Euroopan maissa, Suomi mukaan lukien. (Koko perhe kierteessä. Lähisuhde väkivalta ja alkoholi 2007.) Suomessa kuoli vuosina 2002-2006 väkivallan uhrina vanhemman toimesta 28 alle 15-vuotiasta lasta. YK:n vuonna 2006 julkaiseman tutkimuksen mukaan 61 000 lasta kohtaa Suomessa väkivaltaa perheessään. Luvut ovat hälyttävästi Euroopan korkeimpia. Ensi ja turvakotien liiton tekemän haastattelun mukaan vanhempien välistä väkivaltaa nähneistä lapsista noin kolmasosa joutuu itse kotona fyysisen väkivallan uhriksi. Poliisin tietoon tulee vuosittain noin 2000 lasten pahoinpitely tapausta. Tämä luku on vain jäävuoren huippu. Poliisin tietoon tulleet lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset ovat kaksinkertaistuneet tällä vuosituhannella. Vuonna 2006 kirjattiin tapahtuneeksi noin 1000 alle 15-vuotiaan lapseen kohdistunutta seksuaalirikosta. (Tunnista, turvaa ja toimi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2008:9, 36)

Vanhempien ongelmallinen alkoholinkäyttö lisää lapsen laiminlyönnin ja pahoinpitelyn riskiä. Riski on suurempi silloin, jos molemmilla vanhemmilla on alkoholiongelma. Lasten kaltoin

kohtelu on myös yleisempää alueilla, joissa on myös taloudellisia ongelmia ja sosiaalista syrjäytymistä. Helsingissä vuosina 2003 - 2004 vanhempien päihteiden käyttö oli yleisin lastensuojelutarpeeseen vaikuttava syy. (Bardy, Salmi & Heino 2001.)

Jos lapsen kaltoin kohteluun ei puututa, se jättää lapseen jäljet, joilla on pahimmassa tapauksessa pitkäkantoiset seuraukset. Lapsi joka joutuu elämään ilman perushoivaa ja turvallista ilmapiiriä kohtaa ongelmia varmasti jo koulussa. Pahimmassa tapauksessa hänelle tulee psyykkisiä ongelmia esimerkiksi masennusta. Näillä lapsilla on suurempi riski itse ryhtyä päihteiden väärinkäyttäjäksi ja väkivaltaan turvautuvaksi aikuiseksi. Hän ei ehkä onnistu käymään kouluun loppuun oppimisvaikeuksien ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi ja joutuu syrjäytymisuhan alle. Pahimmillaan tuloksena on sukupolvesta toiseen toistuva turvattomuus ja heikentyneen hyvinvoinnin ketju. (Söderholm ym 2004, 43.)

Lasten kaltoin kohtelusta on tehty vuonna 2008 koko maan kattava hoitosuositus. Suositus tehtiin, koska on tärkeää että terveydenhuollossa toimivat työntekijät osaavat tunnistaa lapsen ja nuoren kaltoin kohtelun ja puuttua siihen asianmukaisesti. Kaltoin kohtelun puuttumiseen ja selvittämiseen liittyy eettisiä, juridisia ja lastensuojelullisia kysymyksiä, joilla ja joiden selvittämistavoilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia kaikkien osapuolten elämään. (Flink & Paavilainen 2008.)

Lasten oikeuksien sopimuksen mukaan alle 18-vuotiaita lapsia tulee suojella kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Uusi lastensuojelu laki antaa selkeästi tehtäviä myös terveydenhuollolle ja korostaa moni ammatillisen yhteistyön tärkeyttä. Laki täsmentää myös kuntien velvollisuuksia ja korostaa ennen kaikkea lapsen ja perheen osallisuutta. Kaltoin kohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen liittyvät yhteen ja muodostavat kokonaisuuden: epäily kaltoin kohtelusta ja tämän ilmiön tunnistaminen ovat edellytyksiä asiaan puuttumiselle. (Flink & Paavilainen 2008.)

2.1 Lapsi ensihoidossa

Ensihoidossa lapsipotilaat edustavat erityisryhmää. Lapsia ensihoidossa on noin alle 10 prosenttia kaikista tapauksista. Tämän takia hoitohenkilökunnalle ei pääse muodostumaan minkäänlaista rutiinia, siitä kuinka lasta tulisi ensihoidossa hoitaa. (Kuisma, Holmström & Porthan 2008, 468.)

Sairaankuljettajilla on yleensä ensisijainen mahdollisuus nähdä lapsen kotiympäristö, vanhemmat ja lapsen reaktiot kotona tapahtuviin tapaturmiin ja tapahtumiin. Sairaankuljettaja on myös ensimmäinen, joka havaitsee vanhempien alkoholismien tai psyykkisen epätasapainon. Omaisen tai lapsen huoltajan kertoma tarina voi poiketa hyvin

paljonkin lapsen kohdistuvan vammamekanismin tai vamman asteen vakavuudesta tai seuraamuksesta. (Heinälä, Kinnunen & Kivioja 1995, 8-11.)

Fyysisestä pahoinpitelystä jää yleensä pinnalliset vammat esim. mustelmat ja luunmurtumat, joista kaltoin kohtelun helposti voi tunnistaa. Mutta lapsen kohdistuva muu laiminlyönti tulee myös huomioida. Lapsi saattaa olla aliravitun näköinen, likainen ja nuhjuinen tai vaatetus on riittämätön. Tai esimerkiksi asunto voi olla epäsiisti ja kelvoton pienen lapsen huolehtimiseen. Huoltajat saattavat olla hoitohenkilökuntaa kohtaan aggressiivisia ja hyökkäviä. (Heinälä, Kinnunen & Kivioja 1995, 8-12.)

Kun lapsen peruselintoiminnot on turvattu, voidaan alkaa tarkentamaan kotona tapahtuvia esitietoja ja tehdä havaintoja kohteesta ja olosuhteista. Sairaankuljettajan on hyvä myös selvittää, onko huoltajan kertomuksessa epäsuhtaa lapsen vammojen ja vammamekanismin välillä. Jos huoltaja käyttäytyy poikkeavasti tai huoltajan ja lapsen välillä on aistittavissa epäluottamusta tai lapsi näyttää pelkäävän huoltajiaan, on tilanteeseen heti puututtava tapahtumapaikalla. (Kinnunen, 1995 8-12.) Sairaankuljetus lähetteeseen tulee kirjata tarkasti tapahtumapaikan löydökset, tilanne paikanpäällä ja erityisesti lapsen poikkeava käyttäytyminen. Jos vanhemmat eivät suostu toimittamaan lasta viipymättä hoitoon, otetaan välittömästi yhteyttä paikallisiin sosiaaliviranomaisiin jatkotoimenpiteitä varten. (Kuisma ym 2008.)

2.2 Lastensuojelu osana ensihoitoa

Ensihoitotilanteissa ennen kaikkea lapsen tulisi saada välitöntä aikuisten tukea ja huolenpitoa. Mikäli lapselle läheinen vanhempi tai muu turvallinen henkilö joudutaan kuljettamaan kotoa sairauden tai muun tapaturman seurauksena, tulee viranomaisen ottaa ensihoitotilanteissa vastuu lapsesta. (Kuisma ym 2008.) Tarve saada viranomaisten suojelua tulee kysymykseen myös tilanteissa, joissa mukana ovat lasten huoltajat, päihitteet, huumaavat aineet tai vanhemman epävakaata psyykkinen tila. Tämän tyyppisissä tilanteissa vanhemmat eivät pysty kantamaan vastuuta alaikäisistä lapsistaan tai luomaan lapsille turvallista elinympäristöä. (Heinälä, Kinnunen, Kivioja 1995,8-12.)

Ensihoidossa törmätään tilanteisiin, joissa saadaan suoraa tietoa tapahtumista ilman, että tieto muuttuu hoitoketjun byrokratiassa. Näistä tilanteista saatu tieto on ensisijaisen tärkeää lastensuojelun näkökulmasta. Lasten hyvinvointiin puuttumista ilman selkeää lääketieteellistä syytä ei juurikaan sairaankuljettajien koulutuksessa opeteta. Tieto olisi hyödyllistä, koska sairaankuljettajat ovat avainpaikoilla kriisitilanteissa, jossa usein kaltoin kohdeltuja lapsia tapaa. (Kempainen, Rautiainen & Saikko 2002, 30.)

Ensihoidossa hoidetaan sairautta, sidotaan haavoja, lääkitään kipua, jos tapahtumapaikalla on lapsia, tilanteen kaottisuus saattaa jättää lapsen vähemmälle huomiolle. Yhteiskunnan hoitoverkosto voisi toimia näissä tilanteissa tehokkaammin ja näin lapsien asema ongelma perheissä tulee viranomaisten tietoon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tällä hetkellä kriisitilanteissa on erilaisia tapoja toimia lastensuojelullisen vastuun toteuttamisessa. Väkivallasta, kaltoin kohtelusta ja heitteillejätöstä on kuitenkin aina tehtävä ilmoitus sosiaaliviranomaisille tai poliisille, vaikeneminen niissä tilanteissa ei ole vaihtoehto. (Auta lasta ajoissa, 2004.)

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KUVAUS

Toimintaympäristöt tässä opinnäytetyössä ovat kriisityötä tekeviä viranomaistahoja. Kaikille lastensuojelutapaukset tulevat esiin varhaisessa vaiheessa työnluonteen vuoksi. Nämä viranomaistahot toteuttavat ja vastaavat lastensuojelullisen näkökulman huomioimisesta sosiaalityöntekijöiden ja virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystyksen kanssa.

3.1 Kriisitilanteet joissa lapsia on mukana

Kriisitilanteet joissa lapset ovat mukana, sattuvat useimmiten kotona ja virka-ajan ulkopuolella. Se tarkoittaa tilannetta, jossa alaikäinen lapsi on lastensuojelun tarpeessa, kun hänen huoltajansa eivät ole kykeneväisiä huolehtimaan hänen hyvinvoinnistaan. Näihin tilanteisiin liittyy usein perheväkivaltaa, päihteiden väärinkäyttöä ja mielenterveysongelmista johtuvia syitä. Samanlainen tilanne jossa vanhempi ei pysty huolehtimaan lapsestaan saattaa tulla vastaan myös, jos esimerkiksi vanhempi saa kotona sairaskohtauksen tai jopa menehtyy. Akuuttitilanteessa lapset kohdataan ja lapsen todellisuus ymmärretään välittömämmin ja asiakkaat pystyvät ottamaan apua parhaiten vastaan ja myöntämään avun tarpeen. (Tupola, Kiviti- Kallio, Viheriälä & Kallio 2005.) Mikäli tilanteeseen ei puututa heti akuuttitilanteessa ja asiaa katsotaan sormien läpi, lapset alkavat suojelemaan vanhempiaan, eivätkä enää myöhemmin välttämättä myönnä asioiden oikeaa laitaa. Samoin käy aikuisten kanssa, pahaolo ja kaltoin kohtelu unohdetaan seuraavana päivänä ja perhe-elämä jatkuu kunnes taas seuraava kriisi koittaa. Hyvä on myös tiedostaa että, todennäköisesti nyt akuuttina oleva kriisitilanne on merkki pitkään jatkuneesta paineesta, jonka vuoksi siihen hyvä tarttua ja saada kierre poikki. (Tupola ym 2005.) Kiireellistä sosiaalipäivystystä tarvitsee lapsi, joka on jäänyt ilman asianmukaista hoivaa, alaikäinen lapsi ongelmineen tai ongelmalliset väkivaltatilanteet perheissä, joissa tapahtumiin liittyvänä on lapsi. (Kiireellinen sosiaalipalvelu, Sosiaalipäivystyksen järjestäminen 2005.)

3.2 Poliisin ja sosiaalipäivystyksen yhteistyö

Poliisi on sosiaalipäivystyksen tärkeä yhteistyökumppani, sillä suuriosa sen asiakkaista tulee juuri poliisin kautta. Heidän yhteistyö tukee myös poliisin perustehtävän onnistumista ja auttamisketjusta tulee toimiva ilman viiveitä. Apu tulee näin oikeaan aikaan, jolloin auttaminen on helpompaa ja asiakkaat ovat vastaanottavaisempia. Poliisien työtehtävät liittyvät usein juuri sellaisiin asiakastilanteisiin, joissa sosiaalityöllä on selkeä ja tarpeellinen rooli. Näissä tilanteissa korostuu lasten ja nuorten osuus, jolloin on hyvä mahdollisuus puuttua varhaisessa vaiheessa uhkiin ja ongelmiin. Sosiaalialan työntekijän toimipiste voi olla fyysisesti poliisin tiloissa tai yhteistyö on muuten säännöllistä. (Heino, Randell & Virolainen 2005.) Poliisilaitoksella tehtävä sosiaalityö voidaan jakaa sosiaali- ja kriisipäivystyksikköjen tekemään työhön. Iso osa poliisiasemalla työskentelevien sosiaalialan työntekijöiden tehtävistä koskettaa lastensuojelullisia tehtäviä.

Suomessa ensimmäinen poliisilaitoksen sosiaalityöntekijä palkattiin Lahden poliisilaitokselle 1970-luvun lopussa. (Soine- Rajanummi & Konttinen 2005, 7.) Siitä eteenpäin poliisin ja sosiaalityön yhteistyö on kehittynyt tasaisesti. Yhä useamman kihlakunnan alueella työskentelee poliisilaitoksella sosiaalialan työntekijä tai sosiaali- ja kriisikeskus tekee säännöllistä yhteistyötä poliisin kanssa. Joulukuussa 2004 sosiaalialan työntekijä työskenteli poliisilaitoksella 23 kihlakunnassa ja sen lisäksi suurimmissa kaupungeissa poliisi ja kriisiryhmät työskentelivät tiiviisti yhteistyössä. (Liite 1). Sosiaalialan työntekijä on useimmiten kunnan sosiaalitoimen palveluksessa. Sisäasiainministeriön poliisiosaston julkaisussa 4/2003 suositellaan sosiaali- alantyyöntekijän sijoittamista yli 50 00 asukkaan kihlakunnan poliisiasemalle sosiaalityöntekijää. (Heino ym 2005, 19.)

Vuonna 2003 sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes julkaisi uudet asiantuntijaryhmän tekemät suositukset koskien ”Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen ” Nämä suositukset tehtiin sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. Näissä ohjeissa korostettiin poliisin ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön yhteistyötä. Ohjeissa korostettiin myös huomion kiinnittämistä erityisesti tarkoituksenmukaiseen tehtävienjakoon eri viranomaistahojen toimesta. Sisäministeriössä laadittiin vuonna 2001 poliisille oma toimintaohjelma perheväkivallan ehkäisyä silmälläpitäen. Poliisitoimessa on kiinnitetty huomiota juuri perheväkivaltatapauksiin ja niiden erityisluonteeseen ja niiden vaatimiin toimenpiteisiin. (Heino ym 2005.)

Suurin osa poliisin kohtaamasta perheväkivallasta tapahtuu kotihälytysten yhteydessä. Poliisin velvollisuus on tehdä lastensuojeluilmoitus virkatehtävässään havaitsemastaan lastensuojelutoimen tarpeessa olevasta lapsesta. Sisäasiainministeriön poliisiosaston antaman

selvityksen mukaan poliisin ja sosiaalitoimen entistäkin tiiviimpi yhteistyö, etenkin sosiaalityöntekijän sijoittaminen poliisilaitokselle, alentaa poliisin kynnystä lastensuojeluilmoitusten tekemisessä. (Heino ym 2005.)

Poliisin kotihälytysten yhteydessä on varmistettava aina lasten ja nuorten turvallisuus, sekä toimittava lastensuojelulain mukaisesti. Viranomaisten yhteistyölle on luotava ennalta sovitut menettelytavat, jotka ovat käytössä kaikkina vuorokauden aikoina. Vuonna 2008 voimaan tullut uusi lastensuojelulaki velvoittaa turvaamaan nuorille ja lapsille tarvittaessa kiireellistä kriisiapua ja tarvittavan jatkohoidon. (**Tunnista, turvaa ja toimi. 2008, 25**)

Myönteiseen kehitykseen poliisin toimintatavoissa on vaikuttanut entistä laajempi koulutusohjelma, ja muu koulutus. Lastensuojelu ilmoitukseen käytettävä lomake kuuluu poliisin lomakevalikoimaan nykyään valtakunnallisesti. (Lapsi, perheväkivalta ja viranomaisen vastuu. 2006)

3.3 Pelastuslaitoksen ja sosiaalipäivystyksen yhteistyö

Ensihoidon ja pelastustoimen verkosto-organisaatiossa on useita moni ammatillisia asiantuntija tiimejä ja yksi niistä on sosiaalitoimi ja sosiaalipäivystys.

Jokaisella eri organisaatiolla on oma tietty tehtävänsä, jossa nämä tiimit toimivat joustavasti yhteistyössä hyödyntäen omaa ammattitaitoa ja sisäistä erikoistumistaan ja ulkoisia palveluksia esimerkiksi tietoverkkojen välityksellä. Yksittäinen ammattiryhmä ei kokonaan pysty hallitsemaan terveydenhuollossa vaadittavaa laajaa tietoa ja osaamisen kokonaisuutta. Näissä erikoistilanteissa tarvitaan eri ammattiryhmien erilaisen osaamisen yhdistämistä ja apua. Yhteistyön tulisi olla moni ammatillista verkostoitumalla työryhmäksi, niin että ryhmässä toimisi avoin kommunikaatio ja vuorovaikutus. Oman näkemyksen ja asiantuntijuuden esille tuominen sekä jämäkkyys tilanteissa, ovat toimivan ja saumattoman yhteistyön edellytykset. (Kuisma ym 2008.)

Suomessa on paljon erilaisia käytäntöjä miten pelastuslaitoksen ja sosiaalipäivystyksen yhteistyö toimii. Kunnilla on erilaisia toimintaohjeita siitä, kuinka moni ammatillisen yhteistyön tulisi toimia, mutta valtakunnallisia ohjeita ei ole saatavilla. Toimintamallien kirjo on monenlainen riippuen kuntien resursseista ja mahdollisuuksista järjestää sosiaalipäivystystä. Näihin toimintamalleihin vaikuttaa myös se, minkälaiset resurssit pelastuslaitoksella on yhteistyön kehittämiseen yhdessä sosiaalipäivystyksen kanssa. Jotta moni ammatillinen yhteistyö toimisi joustavasti, tulisi jokaisen pelastus tahon pystyä hyödyntämään moni ammatillista asiantuntijuuttaan ja erikoisosaamistaan. (Kuisma ym 2008.)

Ensihoitotilanteessa pelastustoimen ja sairaankuljettajien vastualueena on potilaan hoitaminen ja raportointi. Sosiaalipäivystys ja sosiaalityöntekijä kriisitilanteessa vastaavat lastensuojelutyön kokonaisvaltaisesta toteutumisesta ja tarvittavien lisä toimenpiteiden tekemisestä. (Tupola ym 2005, 121, 215-220.)

Moni ammatillisen yhteistyön tarkoituksena on luoda mahdollisimman totuudenmukainen ja monipuolinen kuva lapsen ja hänen perheensä kokonaistilanteesta. Silloin jokainen organisaation jäsen osaisi ottaa kantaa omasta ammatillisesta näkökulmastaan, siihen mikä lapsen tilanne ja avun tarve kussakin tapauksessa on ollut ja ottaa kantaa siihen millaisia jatkotoimia kyseinen tapaus edellyttää. Yhteistyö on aina aikaa vievää ja vaativaa, mutta kaltoin kohdeltujen lasten auttamiseksi se on välttämätöntä. Yhteistyö eri pelastustahojen ja sosiaaliviranomaisten kanssa mahdollistaa ammatillisen kehityksen jatkuvuutta ja mahdollisuuden pitkäjänteiseen ja rakenteelliseen työhön lapsen edun parhaaksi. Olennaista on kuitenkin se, että yhteistyöstä tulee totuttua ja opittua. Tapauksissa opitaan kunnioittamaan toisten ammattitaitoa ja näkemyksiä. Toimintaa kentällä säätelevät monet lait ja säännöt. Tämän takia kunnissa tulisi olla valmiiksi rakennetut ja laaditut toimintaohjeet terveydenhuoltoon, sosiaalitoimintaan, koulua ja päiväkotia varten. (Söderholm ym 2004, 251.) Yhteisen vastuun kantaminen on hyödyksi kaikille organisaatioille, kaikkien kentällä työskentelevien organisaatiotahojen tulisi puhalttaa yhteiseen hiileen.

3.4 Sosiaalipäivystys

Sosiaalipäivystys on osa sosiaalipalvelujen kokonaisuutta. Sen järjestäminen on lakisääteistä toimintaa, jota koskevat laajasti monet lait mm. lastensuojelulaki, sosiaalihuoltolaki, päihdehuoltolaki ja -asetus, mielenterveyslaki, hätäkeskuslaki ja pelastuslaki. Sosiaalipäivystyksen tarkoituksena on auttaa asiakkaita ja tarvittaessa valmistella ja tehdä viranomaispäätöksiä ympäri vuorokauden sekä kiireellisissä ja äkillisissä sosiaalisissa hätätilanteissa myös virka-aikana. (Soine- Rajanummi & Konttinen 2005.)

Sosiaalipäivystyksen lähtökohtana on tarjota psykososiaalisen kriisitilanteen kohtaavalle ihmiselle mahdollisuus saada tarvitsemaansa välitöntä akuuttia tukea sekä ohjausta jatkopalveluiden piiriin pääsemiseksi kaikkina vuorokauden aikoina. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi perhe- tai parisuhdeväkivallasta aiheutuva lasten kiireellinen huostaanotto tai evakuoinnin tarve ja tilapäisen majoituksen hankkiminen. (Soine- Rajanummi & Konttinen 2005.)

Suomessa sosiaalipäivystystoiminta alkoi nosta päätään 1960-luvun alussa. Helsingin kasvaessa lähiöiden myötä, perheiden avun tarve alkoi ilmetä iltaisin ja viikonloppuisin. Aluksi tätä sosiaalityötä kutsuttiin ensihoitotyöksi ja sen pääpaino kohdistui eniten lapsiin ja

nuoriin. (Soine- Rajanummi & Konttinen 2005, 7) Sosiaalipäivystys käsitettä käytetään yleiskäsitteenä kuvaamaan monipuolisesti psykososiaalista tukea antavista päivystyspalveluista ja toiminnoista. Siitä käytetään myös nimitystä kiireelliset sosiaalipalvelut, kriisipalvelut ja kriisipäivystys. (Soine- Rajanummi & Konttinen 2005,7.)

Sosiaalipäivystys tulee olla tarkoituksenmukaisesti järjestetty riittävälle väestöpohjalle kunnan tai kuntayhtymien yhteistyönä. Muiden viranomaisten kuten poliisin, pelastustoimen, sairaankuljetuksen ja ensihoidon, terveydenhuollon päivystyspalveluiden sekä hätäkeskuksen, tulee tehdä tiivistä yhteistyötä alueellaan kehitettävän sosiaalipäivystyksen kanssa moni ammatillisena organisaationa. Kaikkien yhteistyökumppaneiden käytössä tulee olla sosiaalityön asiantuntijan konsultaatio mahdollisuus ja muut tarvittavat päivystyspalvelut, jotta apua tarvitsevat saavat myös sosiaalisiin hätätapauksiin nopeaa ja laadukasta apua. (Sosiaalipäivystystä poliisilaitokselta ja turvakodista.)

Sosiaalipäivystystä on pyritty kehittämään valtakunnallisesti kattavaksi verkoksi, jolloin ihmisten avun tarve sosiaalisessa hätätilanteessa, myös virka-ajan ulkopuolella olisi tasapuolisesti taattu asuinpaikasta huolimatta. Tämän takaamiseksi on tehty järjestelmiä kunnan, viranomaisten tahojen, kolmannen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaassa 2005:8 annettiin kunnille ohjeita tukemaan sosiaalipäivystyksen toteuttamisesta ja kehittamisestä. Yhtenä tavoitteena oli kattavan sosiaalipäivystyksen verkoston luominen koko maahan vuoteen 2007 mennessä. (Liite 2) Tavoitteena on luoda se kattamaan kaikki sosiaalitoimen asiakkaat, eikä koskemaan vaan esim. lastensuojelua. Kunnat ovatkin löytäneet hyviä keinoja toteuttaa sosiaalipäivystystä erilaisilla keinoilla. Kunnissa on myös nähty sosiaalipäivystyksen tarve ja hyöty, siitä on saatu hyviä kokemuksia työntekijöiden ja asiakkaiden näkökulmista. Sosiaalipäivystystä toteutetaan kuntakohtaisilla ratkaisuilla, jotka on todettu taloudellisiksi ja tehokkaiksi järjestää. Suurimmissa kaupungeissa sosiaalipäivystystä järjestetään tehtävään erikoistuneissa palveluyksikössä, mutta pienemmissä kunnissa, se voidaan järjestää kuntien yhteisillä päivystysjärjestelmillä. Sosiaalipäivystys voi olla poliisiasemalla toimiva sosiaalityöntekijä, kiinteässä ympärivuorokautisessa paikassa toimiva sosiaalityöntekijä tai varallaoloon perustuvat puhelimitse päivystävä sosiaalityöntekijä. (Sosiaalipäivystyksen kehittäminen 2006.) Huomattavaa kuitenkin on, että vielä monesta kunnasta puuttuu kaikki sosiaalitoimen asiakkaat kattava sosiaalipäivystyksen verkosto. (Soine- Rajanummi, Kuosmanen & Hornborg 2006)

Sosiaalipäivystys on kehittynyt Itä-Uudellamaalla portaittain. Sosiaalipäivystystoiminta alkoi Itä-Uudellamaalla 1980-luvun puolivälissä, Porvoon maalaiskunnassa käytössä olleessa viikonloppupäivystyksessä, jota ylläpitivät alueen sosiaalityöntekijöiden vapaaehtoisista koostunut päivystysrinki. Vuodesta 1997 alkoi Porvoon kaupungissa aluesosiaalityön

järjestämä viikonloppupäivystys ja vuodesta 2001 alkaen Porvoon lastensuojelupäivystyksestä vastasi turvakodin esimies ja yksi sosiaalityöntekijä. Vuoden 2003 syyskuussa aloitettiin ylikunnallinen yhteistyö sosiaalipäivystyksen toteuttamiseksi Itä-Uudenmaalla neljän kunnan yhteistyöllä, mukana ovat Porvoo, Sipoo, Loviisa sekä Pernaja. Vuoden 2005 keväällä mukaan tulivat myös Lapinjärvi, Liljendal, Ruotsinpyhtää ja Askola. Alueen kahdeksan kunnan väestömäärä on vajaat 90 000 asukasta. Vuoden 2010 alusta mukana on neljä kuntaa Porvoo, Sipoo, Loviisa ja Lapinjärvi, kuntauudistuksista johtuen. Työn muoto on muuttunut lastensuojelu-päivystyksestä sosiaalipäivystykseksi ja samalla kriisityön osuus on kasvanut kaikkien ikäryhmien kohdalla. (Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen laatukäsikirja 2009, 5)

Nykyään sosiaalipäivystys toimii omissa tiloissaan turvakodin yhteydessä.

Sosiaalipäivystyksessä päivystää työparina sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja/erityisperhetyöntekijä. Virka-ajan ulkopuolella päivystys lopetetaan maanantaista torstaihin sekä sunnuntaina kello 22.00 ja perjantaina ja lauantaina kello 24.00. Yöaika sosiaalipäivystyksen puhelut vastaanottaa Turvakodin ja Nuorten kriisipaikkojen ohjaaja, joka on työvuorossa yksin. Näin ollen Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksellä ei ole liikkeelle lähtevää työparia yöaikaan. Tarvittaessa hän voi ohjata asiakkaat yöaikaan turvakotiin. (Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen laatukäsikirja 2009, 7) Palvelun tuottaa Porvoon kaupunki.

Sosiaalipäivystyksen työmuotoja ovat puhelimessa konsultointi, neuvonta, arviointi tai kotikäyntien tekeminen. Sosiaalipäivystyksen lastensuojelutyöstä suuri osa on ns. avohuollon tukitoimia akuuteissa kriiseissä. Sosiaalipäivystys tekee paljon myös virka-apupyyntöihin perustuvia kotikäyntejä alueen kuntien lastensuojeluperheissä ja kartoittaa ja tekee arvioita lapsen ja perheen tilanteesta iltaisin ja viikonloppuisin. (Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen laatukäsikirja 2009, 42-46.) Tärkeänä osana sosiaalipäivystys työtä on asiakkaan jatkopalveluihin ohjaaminen oman kunnan alueellisten sosiaalipalveluiden tai muiden viranomaisten avun piiriin. Päävastuu lastensuojelullisesta työstä on alueellisella sosiaalityöllä, johon sosiaalipäivystys vie tiedon viipymättä.

Itä-Uudellamaalla on tehty työtä lastensuojelun päivystys valmiuden parantamiseksi eri hankkeissa. Soine- Rajanummi, Kuosmanen ja Hornborg arvioivat lastensuojelupäivystyksen toteutumista Itä-Uudenmaan alueella, Päijät-Hämeen ja Itä-Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Verson hankkeessa 2006 ”Yhä akuutimpaa palvelua”. Heidän mukaansa määrällisistä tuloksista on huomattavissa, että ylikunnalliselle lastensuojelupäivystykselle on edelleen huomattava tarve Itä-Uudellamaalla. Sen mukaan lastensuojelupäivystyksen asiakkuuteen johtanut ilmoitus tulee useimmiten poliisilta.

Hankkeessa korostui etenkin lastensuojelu ilmoitusten tekemisen yhteydessä kuinka tärkeää sujuva yhteistyö on päivystyksen, poliisin, terveydenhoitoalan sekä kuntien sosiaalityöntekijöiden välillä. Tehokkaan toimintamallin luomiseksi yhteistyötä sosiaalipäivystyksen sekä sideryhmien välillä tulee aktiivisesti kehittää. Kaiken kaikkiaan hankkeissa on tullut esiin, että Itä-Uudenmaan lastensuojelupäivystys-hanke on varsin mallikas voimannäyttö ja osoitus siitä, että ylikunnallinen yhteistyö kannattaa. Viranomaiset kokevat, että on hyvä saada apua toisilta ammattiryhmiltä ja asioille oikeasti tapahtuu jotain. Myös asiakkaat ovat kokeneet, että sosiaalipäivystys on auttanut heitä vaikeissa elämäntilanteissa.

Viimeisimpänä hankkeena Itä-Uudellamaalla on ollut sosiaalipäivystyksen kehittämishanke, jonka yhtenä saavutuksena oli Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen laatukäsikirja. Laatukäsikirja on työväline sosiaalipäivystyksen henkilökunnalle ja samalla se antaa työvälineitä ja ajatuksia kaikkien kuntien sosiaalitoimistoissa virka-aikana kriisiasiakkaita tapaaville sosiaalityöntekijöille. Laatukäsikirjan on tarkoitus myös avata omia toimintatapoja muille yhteistyökumppaneille, joka auttaa jatkossa yhteistyön tekemisessä. (Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen laatukäsikirja 2009, 4.)

4 LASTENSUOJELULAKI

Uusi 1.1.2008 voimaan tullut lastensuojelulaki on volyymiltään 30 pykälää laajempi, kuin kumottu laki. Se selittyy paremmin jäsenyoneellä ja monipuolistuneella sääntelyllä. Uudesta lakipykälästä LSL 26 § löytyy selkeät ohjeet lastensuojelun asian vireille tulosta ja asiakkuuden alkamisesta. (Uusi lastensuojelulaki) Varhaisen puuttumisen tärkeys korostuu niin, että lapsen ongelmat havaitaan ja niihin puututaan entistä varhaisemmin. Lailla pyritään edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, sekä lapsi ja perhekohtaisen lastensuojelun toteutumisessa. (Mahkonen 2008, 42.) Kaikilla viranomaistahoilla on salassapitovelvollisuuksista huolimatta lakisääteinen velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli viranomainen havaitsee, että tilanne vaatii lastensuojelutarpeen kartoittamista. Tällainen tilanne voi olla kun lapsen hoidossa ja huolenpidossa on puutteita tai lapsen oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoitusvelvollisuus kynnys on nyt matalampi, kun ilmoituksen voi nyt tehdä salassapitovelvollisuuden estämättä.

4.1 Lastensuojelu ilmoitus

Lastensuojelulaissa(683/83) määritellään *lapsen oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. Lastensuojelulaki sisältää myös ilmoitusvelvollisuuden, joka ohittaa terveyden- ja sosiaalihuollon vaitiolovelvollisuuden. Jos sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisitoimen tai seurakunnan palveluksessa taikka luottamustoimessa oleva henkilö on virkaa tai tointa hoitaessaan saanut tietää ilmeisestä perhe- tai yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta, hänen on ilmoitettava asiasta viipymättä sosiaalihuoltoon.*

4.2 Lastensuojeluilmoitusten määrän kehittyminen

Lastensuojeluilmoituksia tehtiin vuonna 2008 76 007 kpl. Ilmoitusten määrässä on alueellisia eroja. Lastensuojelun piiriin kirjattujen lasten määrä kasvaa tasaisesti. Vuonna 2008 oli kodin ulkopuolelle sijoitettuna 11 804 lasta ja nuorta. Huostaan otettujen ja kiireellisesti sijoitettujen määrä nousi vuonna 2008 5,3 % verrattuna edelliseen vuoteen. Lastensuojelun avohuollon asiakkaita oli kaikkiaan 67 347 lasta ja nuorta vuonna 2008, näistä uusien asiakkaiden osuus oli lähes 36 %. Kokonaislukumäärä nousi 7,8 % verrattuna edelliseen vuoteen 2008. (Lastensuojelu tilasto raportti, THL 2008, 6-8) Uuden lastensuojelulain 25§ mukaisesti hätäkeskus ilmoittaa sosiaalipäivystykseen lastensuojelutapauksista, sosiaalipäivystys odottaa sen tiedon jälkeen uutta viranomaisyhteydenottoa ennen kuin ottaa yhteyttä kohteeseen. (Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen laatukäsikirja 2009, 17). Lisääntynyt lastensuojelun tarve johtuu monista eriseikoista: päihteiden käyttö on lisääntynyt runsaasti ja mukaan on tullut enemmän huumeiden käyttöä. Päihteiden käyttö lisää väkivaltaista käyttäytymistä. Lapsiperheiden tuloerot ovat kasvaneet ja lapsiperheiden taloudellinen asema on heikentynyt.

Elämän meno on muuttunut kiihkeäksi ja intressit ovat ristiriitaisia, kiristynyt kilpailu ja suoritekeskeisyys johtavat vanhempien paineisiin ja siihen ettei heillä ole aikaa olla lapsien kanssa. Nämä kaikki aiheuttavat paineita ja mielenterveys ongelmia jotka tekevät perhe-elämästä epävakaa, jossa lapsen tasapainoinen kehittyminen vaarantuu. (Lastensuojelu tilasto raportti, THL 2008, 6-8)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Akuutin sosiaali- avun tarve on lisääntynyt päihde ja mielenterveysongelmien määrien noustua. Vanhempien ongelmien lisääntyminen on tuonut lisä haasteita lasten ja perheiden

parissa työskentelevien tahojen työhön. Avuntarve ilmenee usein virka-ajan ulkopuolella ja silloin korostuu juuri sosiaalipäivystyksen tarjoaman avun tärkeys, kun he pystyvät auttamaan kellonaikaan katsomatta. Saimme toimeksiannon Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystykseltä selvittää sairaankuljettajien ja poliisin käytäntöjä pyytää apua sosiaalipäivystykseltä lastensuojelullisen arvion saamiseksi kriisitilanteessa kentällä. Tarkoituksenamme on tutkia viranomaisten toimintatapoja tehdä moni ammatillista yhteistyötä akuuteissa kriisitilanteissa ja heidän valmiuksia pyytää apua sosiaalipäivystykseltä lastensuojelullisen tilanteen arvioimiseksi. Tarkastelemme työssämme toimintamalleja pelastustoimen, poliisin ja sosiaalitoimen välillä. Nykyisten toimintamallien selkeyttäminen eri viranomaistahojen kesken tehostaa tiedonkulkua eri auttajatahojen välillä. Sosiaalipäivystys-järjestelmän tulisi käyttäjän kannalta olla selkeä ja helposti tavoitettava. Tavoitteena on laatia ehdotuksia Itä-Uudellemaalle kriisiviranomais- ja sosiaalipäivystys yhteistyötä palvelevasta toimintamallista, siitä kuinka lastensuojelullisen näkökulman vastuu jaetaan kriisitilanteissa viranomaisten kesken. Näin varmistetaan, että sosiaalipäivystyksen tarjoaman avun piiriin pääsevät kaikki jotka sitä tarvitsevat. Sosiaalipäivystyksellä on hyvät mahdollisuudet tarjota apua ja yhteneväisellä viranomais- toimintamallilla se voidaan tehokkaasti hyödyntää.

Opinnäyte työn tehtävä 1

Opinnäytetyömme tehtävänä on kartoittaa sosiaalipäivystyksen, poliisin ja pelastuslaitoksen välisessä yhteistyössä lastensuojelullisen työn näkyvyys, haasteet, puutteet ja kehittämistarpeet nykytilanteessa.

Opinnäytetyön tehtävä 2

Opinnäytetyömme toisena tehtävänä on laatia ehdotuksia Itä-Uudellemaalle tätä viranomaisyhteistyötä tehostavasta toimintamallista, jota varten saadaan tiedot ensimmäisen tehtävän aineiston perusteella.

6 OPINNÄYTETYÖN EMPIIRINEN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan kohteen tutkimista mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, jota me olemme tehneet kartoittamalla käytäntöjä lastensuojelullisen työn toteutumisesta kriisitilanteissa jo olemassa olevista materiaaleista ja tutkimuksista. Käytännön tietoa saamme haastatteluilla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 152.) Aiheesta ei ole tehty tutkimuksia paljon. Laadullista

tutkimusta voi pitää eräänlaisena oppimisprosessina, jossa koko tutkimuksen ajan pyritään kasvattamaan tutkijan tietoisuutta tarkasteltavasta asiasta. (Aaltola & Valli 2007, 76.) Tämänkaltaisen vähitellen tapahtuva tutkimuksellinen kehittyminen edellyttää prosessiluonteisuutta myös analysointi vaiheessa. Näin kävi myös meidän tutkimusprosessissämme aineistoa analysoidessa.

6.1 Aineiston keruu menetelmät

Keräsimme tietoa avoimilla ryhmähaastatteluilla teemahaastattelurunkoa (Liite 3 & 4) apuna käyttäen. Poliisin haastattelua varten muokkasimme teemahaastattelurungon kysymyksiä hieman, sopimaan paremmin etsimäämme tietoon. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jolle tyypillistä on etukäteen valitut teemat ja niihin liittyvät avainkysymykset. Valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen, eli siihen, mitä tutkittavasta jo tiedetään. Teemat nousivat teoriasta. Teemahaastattelussa haastateltavilla on mahdollisuus kertoa tutkittavasti ilmiöstä omin sanoin teeman puitteissa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 74-77)

Teemahaastattelurungon avulla ohjasimme haastattelun kulkua ja pidimme ohjat käsissämme. Etukäteen määrättyillä teemoilla ja tarkentavilla kysymyksillä haasimme Itä-Uudellamaalla kriisityötä tekevilta tahoilta poliisilta, pelastuslaitokselta ja yksityiseltä sairaankuljetus yritykseltä ainutlaatuisia tietoa todellisesta tilanteesta kentällä ja toivottavasti myös kehittämisehdotuksia. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77) Lähetimme haastateltaville haastattelurungon etukäteen, jotta he pystyivät tutustumaan kysymyksiin etukäteen. Haastattelu on sopiva muoto kerätä tietoa, sillä voimme tulkita ja tarvittaessa täsmentää vastauksia. (Metsämuuronen 2008, 39.)

Haastattelut olivat puolistrukturoituja haastatteluja. Puolistrukturoitu haastattelu antaa joustavuutta, kun etukäteen määrättyjen kysymysten lisäksi, haastateltavilla oli mahdollisuus vapaisiin mielipiteisiin. Tällainen haastattelu sopi tähän hyvin, sillä oletettavasti vastaukset poikkeavat paljon toisistaan, mutta tarkentamalla ja avaamalla vastauksia, saamamme tieto on hyödyllistä. Teemahaastatteluilla saimme tietoa mitä he ajattelevat lastensuojelullisesta näkökulmasta työssään. Aihepiirit ovat teemahaastatteluissa määrätty etukäteen ja haastattelijoina me ohjaamme kaikki teema-alueet läpikäytäväksi ja näin meillä on mahdollisuus päästä syvälle käsiteltävään ilmiöön. (Aaltola & Valli 2007, 27.)

Kysymykset olivat teemoittain niin, että jokaisesta teemasta oli kaksi kysymystä. Ensimmäiset kysymykset olivat miten haastateltavat toimivat nykytilanteessa, jos havaitsevat lastensuojelullisen tarpeen ja mitä he olivat mieltä nykyisin olemassa olevista toimintamalleista lastensuojeluilmoituksen teossa. Seuraavat kysymykset liittyivät mahdollisiin puutteisiin työssä lastensuojelullisen tarpeen tunnistamisessa ja päätöksen teossa. Kolmannessa teemassa kysymyksillä haettiin vastauksia kokemuksista viranomais

yhteistyöstä ja ehdotuksia yhteistyön kehittämistarpeista. Nauhoitimme haastattelut. Painotimme sitä, että haastattelut tehdään salassapito velvollisuutta unohtamatta ja eettisesti kaikkia tahoja kohtaan toimimalla. Kaikki tutkimusta koskeva tiedonkeruu aineisto tullaan hävittämään työn valmistuttua henkilötietosuojaa noudattaen.

Tutkimukseen valittiin haastateltaviksi sairaankuljettajat ja poliisi. Kohderyhmäksi valitsimme Itä-Uudellamaalla akuuttia kriisityötä tekevästä viranomaisista tarkoituksen mukaisen otoksen. Olimme yhteydessä yhteyshenkilöihin Porvoon pelastuslaitoksella, poliisissa ja Loviisan sairaankuljetuksessa. Haastattelut suoritettiin etukäteen sovitusti, kohderyhmien työpisteissä. Teimme työntekijöille yhden- kahden hengen haastattelut, joissa työntekijöiden mielipiteet nykyisestä toimintamallista saatiin esille. Haastatteluissa kuultiin myös työntekijöiden mielipiteitä ja ehdotuksia uudesta toimivammasta toimintamallista. Haastattelut suoritettiin haastateltavien työpaikoilla etukäteen sovittuina aikoina tammikuu-huhtikuussa 2010.

6.2 Aineistonanalyysi

Sisällön analyysiä voi pitää joko yksittäisenä metodina tai myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysi kokonaisuuksiin. Sen avulla voidaan siten tehdä monenlaista tutkimusta. Voidaan myös sanoa, että monilla erinimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitetun, kultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä väljänä teoreettisena kehyksenä. (Tuomi & Sarajärvi 2002 93-94.) Sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan aineistoa sanallisesti tiiviissä ja yleisessä muodossaan. Tavoitteena on tuottaa ilmiöstä sanallinen ja selkeä kuvaus.

6.3 Sisällönanalyysin vaiheet

Sisältöanalyysin päävaiheisiin kuuluvat aineiston pelkistäminen eli redusointi, klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen.

Pelkistämävaiheessa aineistosta haetaan vastauksia tutkimuskysymyksiin ja jätetään tutkimuksen kannalta epäolennainen pois. (Tuomi- Sarajärvi 2002 11.) Sisällönanalyysi voidaan tehdä induktiivisesti eli aineisto - tai deduktiivisesti eli teorialähtöisesti. (Kananen 2008 94.) Laadullisessa tutkimuksessa tiedonkeruu - ja analyysi kulkevat rinnakkain. (Kananen 2008 62.)

Haastatteluaineisto litteroitiin eli purettiin auki ja esiin tulleita asioita jaettiin teemoittain. Litterointi eli puhtaaksi kirjoittaminen tekstimuotoon (Kananen 2008 94) Aloitimme analysoinnin lukemalla litteroidun aineiston läpi. Käytimme soveltaen deduktiivista menetelmää materiaalia analysoidessamme. Teoria ohjasi analyysiä. Litteroidut materiaalit koodattiin teemoittain niin, että samaa tarkoittavat asiat yhdistettiin samoilla koodeilla. Teemoittelussa käytettiin apuna koodausta. Koodauksella pyrittiin saamaan aineisto käsiteltävään muotoon tiivistäen ja yksinkertaistaen. Koodaus ei ole vielä analyysi vaan sen välivaihe, joka mahdollistaa analyysin. (Kananen 2008 89.) Kokosimme haastatteluista teemaan liittyvät kohdat kunkin teeman alle, jotta saatiin esille ajatuksia, jotka vastaavat mahdollisimman hyvin opinnäytetyön tehtäviin. Teimme materiaalista yhteenvedon ja vertailimme ongelmakohtia ja parannusehdotuksia. Näin saimme tietoa nykytilanteesta, ongelmista ja nykyisistä toimintamalleista ja niiden puutteista. Näitä vertailemalla teoriasta löytyvään tietoon, teimme päätelmiä ja haimme tulokseksi ehdotuksia Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen toivomaan toimintamalliin, jolla heidän tarjoama apu olisi mahdollisimman monen lastensuojelua apua tarvitsevan saatavilla.

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Opinnäytetyön tulokset esitellään tässä opinnäytetyössä aluksi teemoittain. Teemat nousivat teoriasta. Löydetyt tulokset tuodaan esille mahdollisimman selkeästi. Otimme mukaan haastatteluista suoria vastauksia, jotka vahvistavat hyvin kuvaa tuloksista. Lödytyistä tuloksista teimme yhteenvedon, jonka perusteella etsimme vastauksia opinnäytetyön tehtäviin.

7.1 Toimintatapa lastensuojelullisen tarpeen löydyttyä

Kaikki haastattelemamme sairaankuljettajat pitivät itsestään selvänä ottaa ensisijaisesti yhteyttä sosiaalityöntekijään tai sosiaalipäivystykseen, jos kentällä työssään kohtaavat lastensuojelullisen tarpeen tai sen epäilyn. Joidenkin haastateltavien mukaan tapauksia on kohdalle osunut vähän. Muutaman haastateltavan mielestä on epäselvää, jos päihtynyt alaikäinen lapsi toimitetaan sairaalaan, niin tekeekö sairaala vai sairaankuljettajat lastensuojeluilmoituksen. Joskus vastuu ilmoituksen teosta tällaisissa tapauksissa jää sairaalalle.

Poliisilla on selkeä toimintatapa jonka mukaan he ottavat aina yhteyttä virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystykseen. Virka-aikana poliisilaitoksella työskentelee oma sosiaalityöntekijä, joka hoitaa yhteistyössä sosiaalipäivystyksen kanssa tapauksia.

”Jos vähänkin herää epäilyt jostakin, niin välittömästi yhteys sosiaalipäivystykseen”

”Vähän ollut tapauksia mutta muutamia kertoja ilmoitus tehty. Helppo soittaa kun on yksi ja sama numero”

”Sosiaalipäivystystä on helppo konsultoida puhelimitse”

”Mehän ollaan suoraan yhteydessä sosiaalipäivystykseen yhteydessä, silloin varsinkin se jos tapahtuu virka-ajan jälkeen”

”Perhe väkivalta tilanteissa meillä on punaisten saappaiden periaate, vaikka jos ei olisi lapsia kotona, aina jos perhe väkivalta tilanteessa lasten saappaat narikasta löytyvät kyllä se on lastensuojelu ilmoituksen paikka silloin”

7.2 Itä- Uudenmaan toimintakäytännöt lastensuojeluilmoituksen teossa

Aineistosta nousi esiin, että Itä- Uudeltamaalta puuttuu selkeä ohje kuka ottaa vastuun lastensuojelu tapauksessa. Mielipiteet jakautuivat kahtia siitä kenen päävastuulla lastensuojelullisen vastuun ottaminen on kentällä. Sairaankuljettaja työpareilla on erilaisia tapoja toimia, kuitenkin parit keskenään kaikki neuvottelevat havainnoista ja tapauskohtaisesti aina sopivat poliisin kanssa kuka ottaa vastuun. Tilanteet ovat hyvin erilaisia ja siksi sairaankuljettajat kokivat, että on ehkä mahdotonta määritellä selkeää toimintamallia. He kokivat hyväksi sen että, jokainen tapaus käsitellään tapauskohtaisesti. Jos alaikäinen kuljetetaan sairaalaan, saattaa jäädä epäselväksi tehdäänkö lapsesta lastensuojeluilmoitus vai riittääkö ilmoitus vanhemmille.

Poliisilla toimintatapa on selkeä, sillä he joka tapauksessa tekevät lastensuojeluilmoituksen aina itse, jos tarvetta siihen on. Vaikka joku muu viranomaistaho myös sen tekee, niin päällekkäisyyksistä ei poliisin mukaan ole haittaa, vaan ilmoituksen teko on silloin varmistettu. Joissakin tapauksissa ilmoitus tehdään kolmeen kertaa, poliisi, sairaankuljettajat ja hälytyskeskus.

” Jos päihtynyt alaikäinen lapsi toimitettu sairaalaan, on epäselvää onko sairaalan vai meidän vastuulla tehdä ilmoitus”

”Jos poliisi tai sosiaalipäivystys ei ole paikalla me otetaan lapsesta vastuu, muuten sen tekee poliisi. Meidän tehtävä on huolehtia potilaasta. Kokonaisvaltaisesti tilanne on hoidettava kuitenkin. Poliisin kanssa sovitaan kuka ottaa lapsesta vastuun tapauskohtaisesti”

”Ei ehkä voi olla selkeää toimintamallia kun tilanteet ovat niin erilaisia.”

”Enemmän ehkä työnjako menee niin että poliisi olettaa että sairaankuljettajat tekevät lastensuojeluilmoituksen.”

” Poliisi tekee aina ilmoituksen vaikka tulisi päällekkäisyyksiä. Voi olla että pelastuslaitos sairaankuljettajat myös tekevät sen tai tieto voi olla myös mennyt hätäkeskukselta tuonne lastensuojelu viranomaisille”

7.3 Päätöksen teko lastensuojelutapauksissa

Haastatelluilla sairaankuljettajilla ei ollut aineiston perusteella vaikeuksia tehdä päätöksiä lastensuojelutarpeen havaittuaan. Kynnys ilmoituksen tekemiseen ja yhteydenottamiseen oli kaikilla matala. Asia tuntui sairaankuljettajille selvältä, koska lastensuojelulaki myös näin vaatii. Poliisilla ei ole ongelmaa tehdä päätöksiä lastensuojelutapauksissa. Heillä on ollut talon sisäistä koulutusta ja he tekevät yhteistyötä sosiaalipäivystyksen.

”Ei ole vaikeuksia tehdä päätöksiä. Selkeä ohje on, että jos lapsen kengät löytyvät tilanteesta jossa on ollut väkivaltaa, on aina ilmoitus tehtävä.”

”Keikan jälkeen voi tarkistaa menikö tilanne toimintaohjeen mukaan”

”Ei ole ongelmaa päätöksen teossa. Mieluummin toimin etupainoisesti kun alan jälkikäteen miettimään.”

”Pääsanoma on että kynnys on oltava matala ja ilmoittaa täytyy silloin kun vähänkin haiskahtaa siltä”

7.4 Lastensuojelullisen tarpeen tunnistaminen

Kaltoin kohtelun tunnistaminen on aineiston perusteella kaikille sairaankuljettajille haasteellista ja vaikeaa, jos selkeät fyysiset merkit puuttuvat. Ympäristön tarkkailemisella ja havaintojen tekemisellä saa kuitenkin viitteitä lapsen kaltoin kohtelusta. Poliisi puolestaan kokee, että lapsen kaltoin kohtelun tunnistaa helposti ja merkkejä siitä voi etsiä etukäteen tiedossa olevia asioita tarkkailemalla. Heillä on asiasta paljon kokemusta ja silmä on jo sen tunnistamiseen harjaantunut. Suomessa perheväkivalta on arkipäivää joka puolella. Porvoon poliisi tekee yhteistyötä sosiaalipäivystyksen kanssa, joka on opastanut heitä kaltoin kohtelun tunnistamisessa ja heillä on myös omaa koulutusta joka tukee tätä. Poliisi saa myös palautetta sosiaalipäivystykseltä tapausten määristä ja miten tilanteet ovat menneet.

”Ei ole helppo tunnistaa sellaisia tapauksia mitkä eivät näy selkeästi ulospäin.”

”Tiedossa on merkit mitä tulisi etsiä.”

”Kaltoin kohtelu on usein peiteltyä.”

” Ei välttämättä helppoa tunnistaa, mutta maalaisjärkeä käyttämällä ja katsomalla onko ympäristö lapselle terveellinen.”

” Vaikka ei olisi perheväkivaltaa, mutta jos kotikeikoilla havaitaan, että olosuhteet ovat huonot eli törkyiset asunnot ja lapset likaisia, niin ne ovat aina sellaisia signaaleja jolloin täytyy ilmoittaa lastensuojelu viranomaisille.”

7.5 Viranomaisyhteistyö

Aineiston perusteella sairaankuljettajat kokivat yhteistyön poliisin kanssa pääasiassa toimivaksi. Yhteistyö on poliisin kanssa helppoa, koska yhteistyö poliisin kanssa on jatkuvaa.

Yhteistyötä sosiaalipäivystyksen kanssa on harvemmin, mutta tehty yhteistyö on helpottanut yhteydenottamista sosiaalipäivystykseen. Joidenkin sairaankuljettajien mielestä sosiaalipäivystystä on vaikea tavoittaa puhelimitse. Eräällä sairaankuljettajista ei vielä ollut kokemusta Itä Uudellamaalla viranomaisten yhteistyöstä, koska oli ollut niin vähän aikaa töissä Itä Uudellamaalla. Osa sairaankuljettajista oli sitä mieltä että, yhteistyö sosiaalipäivystyksen kanssa on parantunut, kun on ollut enemmän yhteistyötä. Poliisin mukaan yhteistyö sujuu kaikkien tahojen kanssa hyvin. Yhteistyötä tehdessä ammatilliset välit ovat tulleet avoimemmiksi ja palautetta voi antaa puolin ja toisinkin.

”Poliisin kanssa menee hyvin. Sosiaalipäivystys ei vastaa puhelimeen, meillä oleva numero vastaa kello kolmesta eteenpäin. Joskus olen ottanut yhteyttä keskuksen kautta.”

”Poliisin kanssa yhteistyö helppoa, tuntee poliisit kun yhteistyössä usein. Sosiaalipäivystyksen kanssa harvemmin, näkee keikkapaikoilla ja silloinkin hommat edenneet sujuvasti”

”Todella vähän on ollut yhteistyötä sosiaalipäivystyksen kanssa, toiminta jäänyt kovin etäiseksi”

”Yhteistoiminta pelaa hyvin kaikkien kanssa, ollaan jo naama tuttuja sosiaalityöntekijöidenkin kanssa. Pystytään antamaan palautetta. Pelaa hyvin”

7.6 Toimintamalli viranomaisyhteistyön kehittämiseksi

Sairaan kuljettajien mielestä nykyinen toimintamalli koettiin toimivaksi, mutta kehittämiskohteitakin löytyi. Yhteistyötä ja palautetta sosiaalipäivystyksen kanssa toivottiin enemmän kolmessa tapauksessa. Yhteystietojen päivittäminen ja niiden näkyvyys parantaisi nykyistä toimintamallia muutaman sairaankuljettajan mielestä, jotta saisi helpommin yhteyden sosiaalipäivystykseen. Haastateltavat olivat sitä mieltä että jos uusi toimintamalli olisi, sen toivottiin olevan helppo ja selkeä toteuttaa. Poliisi toivoisi toimintamallia tehostamaan yhtä puhelinnumeroa, joka olisi kaikkina päivinä ja kellonaikoina käytettävissä lastensuojelutapauksissa, eikä niin kuin nyt, että virka-aikaan on eritahot mihin ollaan yhteydessä. Sosiaalipäivystyksen myös toivottiin olevan auki 24/7, jotta sieltä saataisiin myös virka-ajan ulkopuolella tarvittaessa paikalle sosiaalityöntekijä, eikä kriisitilanteiden selvittelyt jäisi arkipäivälle oman alueen sosiaalityöntekijän harteille papereiden varaan.

”Nykyinen toimintamalli toimii hyvin. Noin kerran vuodessa voisi olla yhteistyöpalaveri, jossa käydään läpi mennyt vuosi ja tulevaisuus. Tapauksia olisi hyvä käydä läpi.”

”En osaa sanoa, ehkä nykyinen malli toimiva jos sosiaalipäivystyksen puhelimeen vastattaisiin. Uuden lastensuojelulain selkeyttäminen helpotti toimintaa.”

”Palautteen saaminen sosiaalipäivystykseltä olisi hyvä. Onko ilmoitus johtanut mihinkään. Enemmän yhteistyötä”

”Toimintamallin tulisi olla selkeä ja aukoton. Kaikilla viranomaistahoilla samat pelisäännöt ja ohjeet”

”Toimintamallin ja tehostamisen kannalta tärkeintä olisi yksi puhelin numero ja 24/7 palvelu niin meille kun asiakkaillekin”

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tulosten avulla saimme opinnäytetyön tehtäviä varten kartoitettua Itä Uudenmaan sosiaalipäivystyksen, poliisin ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä lastensuojelullisesta näkökulmasta ja teimme ehdotuksia viranomaisyhteistyötä tehostavista toimintamalleista. Nykytilanne ja toimintatavat osoittivat, että kehittämistarpeita löytyy.

Tuloksista nousi esiin teemoittain sairaankuljettajilta hyvin samankaltaisia vastauksia. Materiaaleista nousi vahvana esiin kaksi pääseikkaa, joista kaikki sairaankuljettajat olivat samaa mieltä: toimintatapana lastensuojelutapauksissa on yhteyden ottaminen sosiaalipäivystykseen tai oman alueen sosiaalityöntekijään. Myös yhteistyö muiden viranomaisten kanssa koettiin toimivaksi. Monen sairaankuljettajan mielestä lastensuojelu tapauksia osuu kohdalle harvoin. Se on tietenkin hyvä asia, vaikka lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä on noussut vuodesta 2007 vuoteen 2008 7,8 % ja lastensuojelu ilmoituksia tehtiin vuonna 2008 76 007 kpl. Huostaan otettuja ja kiireellisesti sijoitettuja lapsia oli 10 716 kpl. (Lastensuojelu tilasto raportti, THL 2008, 6-8) Sairauksien näkökulmasta nousee esiin myös, että selkeä toimintamalli ja työnjako viranomaisten kesken puuttuvat. Myös koulutuksen puute lastensuojelu tarpeen tunnistamisessa tuli tuloksista esiin. Poliisin näkökulmasta työnjako kentällä on selkeä ja yhteistyö sosiaalipäivystyksen kanssa toimivaa. Poliisi toimii virka-aikana oman Porvoon poliisiasemalla toimivan sosiaalityöntekijän kautta lastensuojelullisissa asioissa. Samoin sairaankuljettajat käyttävät alueellisia sosiaalityöntekijöitä apuna virka-aikana. Sisäasianministeriön poliisiosaston selvityksen sosiaalityöntekijän sijoittaminen poliisilaitokselle, alentaa poliisin kynnystä lastensuojeluilmoitusten tekemisessä. (Heino ym 2005.)

Tulosten perusteella tuli esille se, että sairaankuljetuksen ja poliisin nykyiset käytännöt ja näkökannat poikkeavat toisistaan. Sairauksien osalta suoranaisia toimintamalleja ei ollut käytössä ja jokainen työpäri teki ratkaisut tapauskohtaisesti lastensuojelu tapauksissa. Toisaalta tuli esiin, että koettiin tilanteiden olevan niin erilaisia, että selkeän toimintamallin luominen tuntui vaikealle. Poliisin mukaan käytäntö on varsin selkeä ja yhdenmukainen. Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että viranomaistahot eivät ole tietoisia toistensa toimintatavoista, koska käytäntöjä on monenlaisia. Koska näin on, tulee väkisin päänkärsyksiä lastensuojeluilmoitusten teossa. Joissain tapauksissa ilmoituksia sosiaaliviranomaisille tulee kolme, poliisilta, sairaankuljettajilta ja hälytyskeskuksesta. Sen ei koettu olevan ongelma, vaan varmistavan ilmoituksen teon. Valtakunnallisestikaan yhtenäistä

käytäntöä ja ohjetta ei ole laadittu, sillä vuonna 2008 tehdyssä hoitotyön suosituksissa mainitaan ohjeiden ja suositusten olevan omien sairaanhoitopiirien harteilla. Yhteisen toimintamallin puute aiheuttaa kentällä epävarmuutta ja tämä johtaa viranomaistahojen epäselvyyteen siitä, kuka kriisitilanteessa ottaa kaltoin kohdellusta lapsesta vastuun. (Flink & Paavilainen 2008.)

Positiivisena asiana tuloksissa tuli esiin toimiva viranomaisyhteistyö poliisin ja sairaankuljetuksen kanssa. Koettiin, että yhteistyö on toimivaa ja jokainen tapaus pystytään hoitamaan kentällä yhteistyössä tapauskohtaisesti. Myös uusi lastensuojelulaki korostaa moni ammatillisen yhteistyön tärkeyttä. Suomessa on paljon erilaisia käytäntöjä miten pelastuslaitoksen ja sosiaalipäivystyksen yhteistyö toimii. Suomessa ensimmäinen poliisilaitoksen sosiaalityöntekijä palkattiin Lahden poliisilaitokselle lopussa. 1970-luvulta eteenpäin poliisin ja sosiaalityön yhteistyö on kehittynyt tasaisesti. Joulukuussa 2004 sosiaalialan työntekijä työskenteli poliisilaitoksella jo 23 kihlakunnassa ja sen lisäksi suurimmissa kaupungeissa poliisi ja kriisiyksiköt työskentelivät tiiviisti yhteistyössä. (Soine-Rajanummi & Konttinen 2005, 7.) Iso osa poliisiasemalla työskentelevien sosiaalialan työntekijöiden tehtävistä koskettaa lastensuojelullisia tehtäviä. (Heino ym2005.) Kunnilla on erilaisia toimintaohjeita siitä, kuinka moni ammatillisen yhteistyön tulisi toimia, mutta valtakunnallisia ohjeita ei ole saatavilla. (Kuisma ym 2008.)

Sairaankuljetus henkilöstön puolelta tuli kuitenkin ilmi, että välillä sosiaalipäivystys koettiin hankalaksi tavoittaa puhelimella. Poliisia ja sairaankuljetusta helpottaisi, jos sosiaalipäivystyksen puhelinnumerot olisivat selkeät ja ohjeistusta parannettaisiin. Poliisi toivoisi yhtä ja samaa puhelinnumeroa, joka vastaisi aina. Sosiaalipäivystyksen toiminta 24/7 olisi myös tärkeää poliisin mukaan, että tilanteisiin saataisiin apua virka-ajan ulkopuolellakin. Sosiaalipäivystystä toteutetaan Suomessa kuntakohtaisilla ratkaisuilla. Suurimmissa kaupungeissa sosiaalipäivystystä järjestetään tehtävään erikoistuneissa palveluyksikössä, mutta pienemmissä kunnissa, jopa kuntien yhteisillä päivystysjärjestelmillä. Sosiaalipäivystys voi olla poliisiasemalla toimiva sosiaalityöntekijä, kiinteässä ympärivuorokautisessa paikassa toimiva sosiaalityöntekijä tai varallaoloon perustuvat puhelimitse päivystävä sosiaalityöntekijä. (Sosiaalipäivystyksen kehittäminen 2006.)

Hienoa oli myös se, että tulosten mukaan viranomaisilla ei ole vaikeuksia tehdä lastensuojelutarpeen kohdattuaan päätöksiä asiassa. Lastensuojeluilmoituksen tekemisen kynnys on myös hyvin matala, niin kuin pitääkin olla. Uusi lastensuojelulaki tukee tätä toimintatapaa. Uuden lastensuojelulain mukaan lastensuojeluilmoituksen tekemisen kynnys madaltuu. Ilmoitusvelvollisia ovat sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisin sekä seurakunnan työntekijöiden lisäksi muun muassa nuorisotoimen työntekijät sekä yksityisellä sektorilla toimivat palveluntuottajat. Salassapitovelvollisuus ei estä viranomaista ilmoituksen

tekemisestä. Ilmoitus on tehtävä aina silloin, kun lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. (Mahkonen 2008)

Tuloksista nousi esille myös koulutuksen puute lasten kaltoin kohtelun tunnistamisessa. Samoin aikaisempi kokemattomuus lastensuojelullisten tapauksien hoitamisessa tuli esiin. Hoitotyön suosituksessa lasten kaltoin kohtelun tunnistamiseksi, painotetaan juuri sitä, että vaikka fyysinen pahoinpitely ja selkeä hoidon laiminlyönti, on helpompi tunnistaa kuin henkinen pahoinpitely. Niin silti on tärkeää, että terveydenhoitoalan työntekijät osaisivat tunnistaa ja puuttua kaltoin kohteluun. Työntekijät eivät saa väistää vastuuta ja ummistaa silmiään lasten hädältä. Tapauksiin täytyy tarttua asiantuntevasti ja rohkeasti ja viedä asia jatkokäsittelyyn ja olla valmis moni ammatilliseen yhteistyöhön. (Flink & Paavilainen 2008,2) Sairaankuljettajat ilmaisivat huolensa siitä, että lastensuojelullisia tapauksia tulee kentällä vastaan vähän, joten selkeää toimintamallia ei ole. Palautteen saaminen tapauksista koettiin tärkeäksi. Poliisi saa palautetta sosiaalipäivystykseltä yhteisissä tapaamisissa. Sairaankuljettajat myös toivoivat palautteen saamista.

Yhteenvedon tuloksissa toivottiin toimivaa, yksinkertaista ja selkeää mallia, joka olisi helppo toteuttaa kentällä yhdessä yhteistyössä sairaankuljetuksen ja paikallisen poliisin kanssa. Aineistosta nousseiden asioiden perusteella koemme, että kriisityötä tekevien viranomaistahojen yhteistyön lisääminen ja yhteisesti sovitut toimintamallit tehostaisivat viranomaisyhteistyötä. Samalla välttyttäisiin päällekkäisyyksiltä ja käytännöistä tulisi kaikille selkeitä. Itä-Uudenmaan laatukäsikirjan on työväline sosiaalipäivystykselle, mutta myös avaa heidän toimintatapoja muille yhteistyökumppaneille, joka on hyödyllistä yhteistyön kehittämiseksi Itä-Uudellamaalla.

A. Ehdotamme sosiaalipäivystyksen, sairaankuljettajien ja poliisien säännöllisiä tapaamisia vuosittain. Tapaamisissa käytäisiin läpi nykyisiä toimintamalleja ja käytäntöjä. Lisäksi sosiaalipäivystyksen työntekijät voisivat antaa koulutusta lastensuojelullisen tarpeen tunnistamisesta. Näissä tapaamisissa tahot saisivat myös toivomaansa palautetta ja voisivat yhdessä miettiä parannusehdotuksia viranomaisyhteistyön kehittämiseksi.

B. Sosiaalipäivystyksen yhteystietojen päivitys toimipisteisiin ja yhteystiedot tarroihin, jotka saisi helposti esille työpisteissä. Näissä tiedoissa olisi myös tarkat kellonajat milloin otetaan yhteyttä alueelliseen sosiaalityöntekijään ja milloin sosiaalipäivystykseen.

C. Ehdotamme myös apuvälineeksi kaavaketta Itä-Uudenmaan kriisityötä tekeville viranomaistahoille. Kaavake antaisi kattavat taustatiedot tapauksesta ja tehostaa lastensuojelullisen asian käsittelyä sellaisessa tapauksessa, jossa apua ei ole saatu akuuttitilanteessa, vaan sen käsittely siirtyy seuraavaan arkipäivään. Kaavaketta

säilytettäisiin autossa ja se kulkisi viranomaisen mukana keikkapaikalle. Kaavake täytettäisiin aina lastensuojelullisen tarpeen ilmaantuessa akuutti tilanteessa kentällä. Kaavakkeesta tulisi ilmi yksikkö, joka kohteessa ollut, lyhyesti ympäristön kuvaus, lapsen olot, paikalla olevat huoltajat/vanhemmat ja tapahtumatilanne tapahtumahetkellä. Kaavake faksattaisiin sosiaalipäivystykseen välittömästi tapahtuman jälkeen. Näin varmistuisi, että akuutti tilanteessa lapsen kaltoin kohtelusta jää kirjallinen dokumentti ja se toimitetaan eteenpäin sosiaalityöntekijöille. Lastensuojeluilmoitus ei perustuisi enää sairaankuljettajien tai poliisin muistikuviiin ja johtopäätöksiin. Raportilla vastuu lapsen hoidosta ja huollosta siirtyy sosiaaliviranomaisille.

9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimusaiheen eettiseen pohdintaan kuuluu miettiä, että kenen ehdoilla tutkimusaihe on valittu ja miksi tutkimukseen ryhdytään. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 126.) Opinnäytetyön aihe saatiin Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystykseltä ja tavoitteet ovat tarkoin harkitut ja niillä haetaan yhteiskunnallisesti tärkeään aiheeseen parannuskeinoja. Sitouduimme tutkimaan aihetta, koska koimme sen hyvin tärkeäksi. Opinnäytetyötä varten haimme kirjallisesti lupaa haastatteluiden tekemiseen yksiköiden esimiehiltä. Toivoimme haastateltaviksi Itä-Uudenmaan alueelta kahdeksaa sairaankuljettajaa ja poliisista edustajaa kertomaan miten heillä on ohjeistettu toimimaan lapsensuojelutarpeen huomioimisessa. Tutkimuksen haastateltavat saivat ennen haastatteluja tietoa tutkimuksesta ja teemahaastattelurungon kysymyksineen.

Totuudenmukaisuus on eettisyyden kannalta tärkeää ja sitä pyrimme tuomaan esille haastateltavien ajatuksia, ottamalla haastatteluista suoria lainauksia mukaan. Osallistuminen haastatteluihin oli osallistujille vapaaehtoista. Aineistoa analysoitaessa varmistimme, ettei nimiä tullut esiin litteroidussa tekstissä ja näin haastateltavat pysyivät nimettöminä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei ole olemassa minkäänlaisia yksiselitteisiä ohjeita, vaan sitä tulee arvioida kokonaisuutena. Laatu varmistettiin tutkimusprosessin aikana tehdyillä oikeilla valinnoilla. (Kananen 2008, 123-135.) Tällöin tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus painottuu arvioitaessa sitä vaiheittain, kohteen valitsemisesta alkaen. Tässä työssä vaiheet sovittiin yhdessä sosiaalipäivystyksen kanssa, yhdessä sopien mistä tietoa kerätään ja mitä tietoa siitä halutaan. Alustavat oletukset meillä olivat vähäisiä ja emme lähteneet niitä miettimään, vaan pidimme omat oletukset ja odotukset mahdollisimman neutraaleina.

Aineiston keruu vaiheessa tutkimuksen luotettavuus varmistettiin haastatteluiden nauhoittamisella, joka on perusedellytys tiedon autenttisuudelle. (Kananen 2008, 122) Olimme haastattelutilanteissa molemmat paikalla ja kerrallaan haastattelimme yksi- kaksi sairaankuljettajaa. Poliisia haastateltiin puhelimitse ja se nauhoitettiin myös. Aineisto litteroitiin sanasta sanaan, jaotellen asiat teemoittain koodaten. Nauhoitetut haastattelut hävitettiin lopuksi. Validiteettia ei voitaisi eräiden koulukuntien mielestä soveltaa laadulliseen tutkimukseen, sillä aineistosta voisi helposti tehdä tutkijakohtaisia tulkintoja. Jokaisella tutkijalla on oma kokemuspiirinsä ja näkemyksensä tutkittavasta ilmiöstä ja nämä voivat vaikuttaa tutkimustuloksiin. (Kananen 2008, 124) Analyysivaiheessa pysyimme saamassamme tiedossa, emmekä lähteneet muuttamaan sitä omien oletusten ja tulkintojen mukaan. Opinnäytetyön johtopäätöksiä arvioitaessa on hyvä kiinnittää huomiota tutkimuksen luotettavuuteen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Tutkimukseen osallistuvat saavat valmiin tutkimuksen käyttöönsä yhteistyön kehittämiseksi. Tässä tutkimuksessa luotettavuutta olisi parantanut se, että olisimme ottaneet haastatteluun isomman otoksen Itä-Uudellamaalla kriisityötä tekevistä työntekijöistä. Tähän päätökseen vaikuttivat opinnäytetyön suunnittelussa ja ajankäytössä tehdyt valinnat.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. PS- kustannus.

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. PS- kustannus.

Bardy, M., Salmi, M. & Heino, T. 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000 luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. STAKES Raportti 263:2001.

Flink, A. & Paavilainen, E. 2008. Lasten kaltoin kohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen. Hoitotyön suositus. Hoitotyön tutkimussäätiö. Tampereen Yliopisto. Tulostettu 27.4.2010 <http://www.hotus.fi/@Bin/107094/Hoitoty%C3%B6n+suositus+kaltoinkohtelu.pdf>

Hirsjärvi, S., Remes, S. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Tammi: Helsinki.

Heinälä, P., Kinnunen, A., Kivioja, A., Klossner, J., Kokkonen, P., Koskimies, O., Lehtomäki, L., Lehtonen, J., Murtomaa, M., Paakkonen, H., Reitala, J., Repo, H., Silfast, T., Tahvanainen, J., Turva, J., Vanni, S., Väisänen, O. 1995. Sairaankuljetus ja Ensihoidon perusteet. Gummerus Oy.

Heino, P., Randell, M. & Virolainen, S. 2005. Sosiaalityötä poliisilaitokselta, paikallisista innovaatioista valtakunnalliseksi käytännöksi. Sosiaalitaito.

Huotari, K. & Hurtig, J. 2008. Sosiaalityötä monitoroimassa. Palmenia.

Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystyksen laatukäsikirja. Porvoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimi. Sosiaalityö 2009. Viitattu 1.2.2010. http://www.sosiaaliportti.fi/File/9ea17c0d-137b-4d09-b72a-e77b1fb598a9/Laatuk%C3%A4sikirja_sosiaalipaivystys.pdf

Kempainen, J., Rautiainen, J. & Saikko, S. 3/2002 Systole ensihoidon lehti

Kiireellinen sosiaalipalvelu, Sosiaalipäivystyksen järjestäminen. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaia 2005:8. Helsinki. SUOMEN KUNTALIITTO.

Kaitue, S., Nojonen, T. & Släen, A. 2007. Yleistä muttei yksityistä - oikeudelliset keinot Lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Edita.

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Koko perhe kierteessä. Lähisuhde väkivalta ja alkoholi. Sosiaali- ja terveysministeriön selvitys 2007:27.

Kuisma, M., Holmsröm, P. & Porthan, K. 2008. Ensi-Hoito. Tammi: Helsinki.

Lapsi, perheväkivalta ja viranomaisen vastuu. 2006. STM, oikeusasiamiehen erilliskertomus eduskunnalle 2006.

Lastensuojelu 2008 – Barnskyddet 2008 – Child welfare 2008. Tilastoraportti 19/2009. Suomen virallinen tilasto, Sosiaaliturva 2009. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Mahkonen, S. 2008. Lasten suojelu ja laki. Helsinki: Edita.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus.

Riski, A. 2008. Mitä on sosiaalipäivystys? Tekstianalyttinen tutkimus seutukunnallisen sosiaalipäivystyksen puhunnasta. Sosiaalityön pro gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Rämö, J., Hehku, K., Kaasalainen, M., Kirmanen, L., Laaksonen, P., Lautala, A., Pietarila, P. & Stenroos, M-L. Auta lasta ajoissa. 2004. Lasten ja lapsiperheiden sosiaalipalvelujen arvioinnin erillisraportti Etelä-Suomen läänissä 2003. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisu.

Seppälä, J. Ensihoitaja-lehti. 2/2005.

Soine- Rajanummi, S., Kuosmanen, P. & Hornborg, J. 2006. ”Yhä akuutimpaa palvelua” Itä-Uudenmaan ylikunnallisen lastensuojelupäivystyksen arviointi. Verso.

Soine- Rajanummi, S. & Konttinen, R. 2005. Sosiaalipäivystystä poliisilaitokselta ja turvakodista. Arviointiraportti Etelä-Suomen lastensuojelun kriisipalveluista ja sosiaalipäivystyksistä: Itä-Uusimaa, Orimattilan kihlakunta, Länsi-Uusimaa ja Hiiden alue. Päijät-Hämeen ja Itä-Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus.

Sosiaalipäivystyksen kehittäminen. 2006:64. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki

Söderholm, A., Halila, R., Kivitiä-kallio, S., Mertsola, J. & Niemi, S. 2004. Lapsen kaltoinkohtelu. Duodecim.

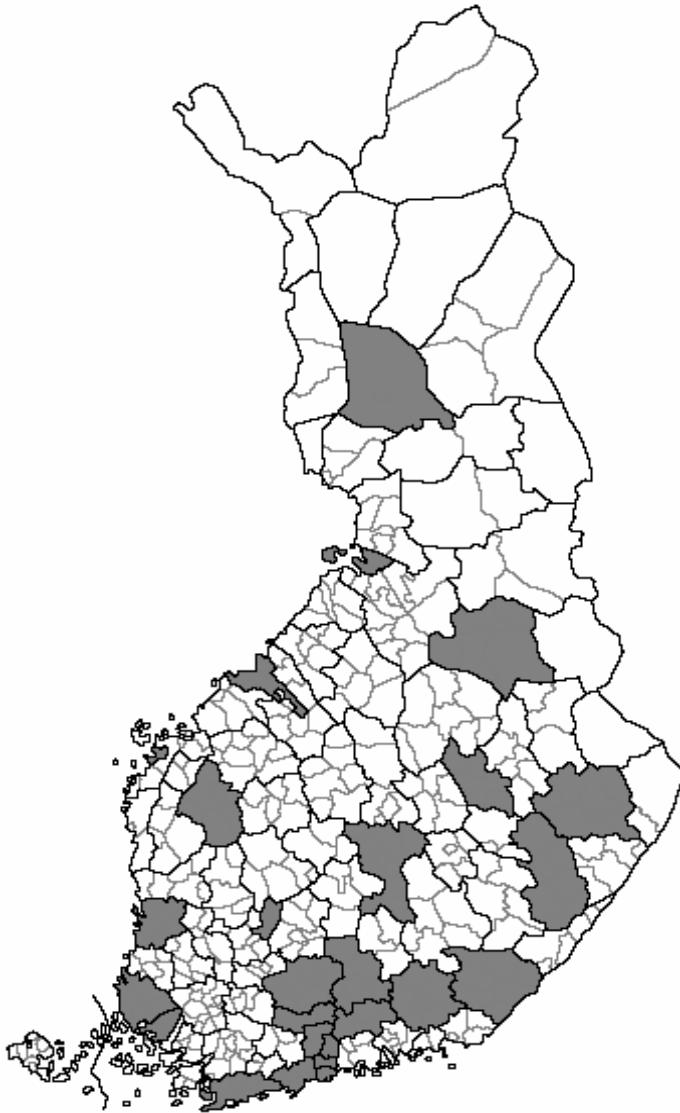
Tunnista, turvaa ja toimi. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2008:9

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi:Helsinki

Tupola, S., Kivitiä- Kallio, S., Viheriälä, L. & Kallio P. 2005. Mitä teen, kun epäilen lapsen joutuneen fyysisen väkivallan kohteeksi? Duodecim.

Uusi lastensuojelulaki 13.4.2007/417 Viitattu 23.4.2010.
www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417

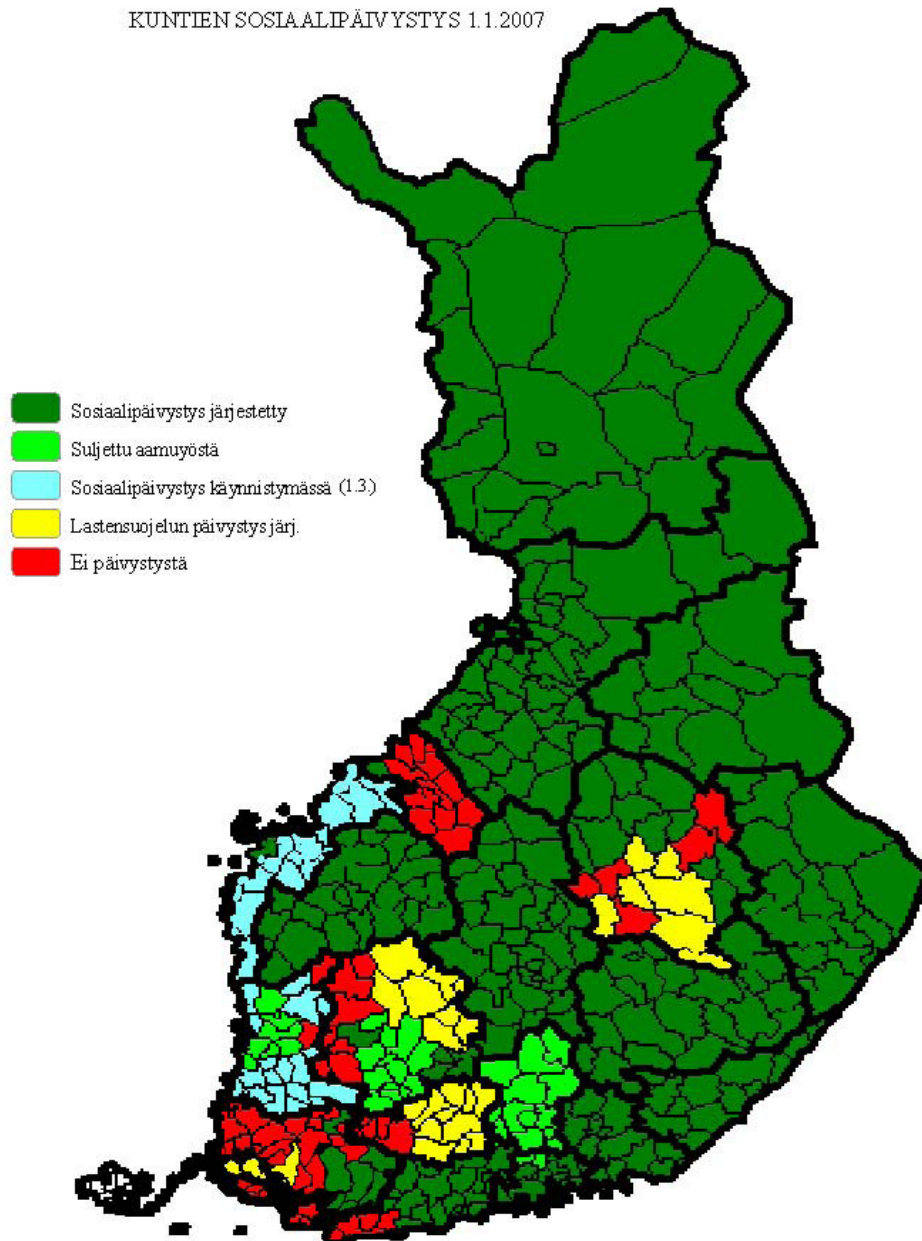
Liite 1

Kihlakunnat, joissa poliisilaitokselle on sijoitettu ainakin yksi sosiaalityöntekijä tai alueen sosiaali- ja kriisikeskus tekee aktiivista yhteistyötä poliisin kanssa. Joulukuu 2004

Liite 2

KUNTIEN SOSIAALIPÄIVYSTYS 1.1.2007

Anne Hujala/Hla 22.11.2006

Liite 3

Teemahaastattelun runko

Nykytilanne ja nykyiset toimintamallit

1. Miten toimit työssäsi, jos havaitset kentällä lastensuojelullisen tarpeen?
2. Millainen toimintamalli/työnjako Itä-Uudellamaalla nykyisin on käytössä lastensuojeluilmoituksen teossa?

Mahdolliset puutteet

1. Oletko kokenut että sinulla on vaikeuksia tehdä päätöksiä jos havaitset lastensuojelun tarpeen?
2. Tunnistatko mielestäsi lastensuojelullisen tarpeen/lapsen kaltoin kohtelun?

Kehittämistarpeet

1. Miten koet yhteistyön toimivuuden sosiaalipäivystyksen ja muiden viranomaistahojen kesken?
2. Millaista toimintamallia toivoisit sosiaalipäivystyksen ja muiden viranomaistahojen yhteistyön tehostamiseksi Itä-Uudellemaalle?

Liite 4

Nykytilanne ja nykyiset toimintamallit

3. Miten Itä-Uudellamaalla poliisi toimii työssään, jos havaitsee kentällä lastensuojelullisen tarpeen?
4. Millainen toimintamalli/työnjako Itä-Uudellamaalla nykyisin on käytössä lastensuojeluilmoituksen teossa?

Mahdolliset puutteet

3. Onko Itä-Uudellamaalla poliisilla ollut koulutusta miten havaita lastensuojelun tarve kenttätilanteissa?
4. Tunnistavat mielestäsi poliisit lastensuojelullisen tarpeen/lapsen kaltoin kohtelun Itä-Uudellamaalla? Onko siinä ollut ongelmia tai asia herättänyt kysymyksiä/keskustelua?

Kehittämistarpeet

3. Miten koet yhteistyön toimivuuden sosiaalipäivystyksen ja muiden viranomaistahojen kesken?
4. Millaista toimintamallia toivoisit sosiaalipäivystyksen ja muiden viranomaistahojen yhteistyön tehostamiseksi Itä-Uudellemaalle?